

Список використаних джерел:

1. Борець М. А. Економічна сутність та підходи до визначення поняття «фінансова безпека банку». *Управління розвитком*. 2014. № 2. С. 151–154.
2. Гребенюк Н. О. Фінансова безпека банків: система розпізнавання загроз та усунення ризиків. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2016. Вип. 91. С. 53–64.
3. Добровольська Н., Ушкаленко І. Моделювання механізму моніторингу фінансової безпеки банківської справи. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2017. Вип. 38. С. 64–70.
4. Лісняк А. Є. Чинники фінансової безпеки банків. *Вісник Університету банківської справи*. 2017. № 3 (30). С. 77–82.
5. Петик Л., Міщенко К. Оцінка банківських ризиків в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-98>.

УДК 336.647/.648

Майорова Т.В.

*д. е. н., професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана*

Левковський М.А.

здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня

ОПП «Інвестиційний менеджмент»

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Перехід до використання відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) в Україні є однією з ключових складових енергетичної безпеки, стабільності та екологічної сталості держави. Хоча перші кроки на шляху до цього переходу були здійснені в 2010-х роках із введенням у експлуатацію перших промислових електростанцій

на основі ВДЕ, серйозні зміни в енергетичному секторі стали можливими після лібералізації ринку електричної енергії, яка розпочалася з прийняттям нової редакції Закону України «Про ринок електричної енергії» 1 липня 2019 року. Це спричинило сегментацію ринку на п'ять окремих сегментів: ринок довгострокових договорів, ринок на добу наперед, внутрішньодобовий ринок, балансуючий ринок та ринок допоміжних послуг. Лібералізація ринку також передбачала надання комерційним споживачам можливості самостійного вибору постачальників електричної енергії, що призвело до запровадження ринкових механізмів ціноутворення.

Одним із важливих кроків у підтримці розвитку ВДЕ стало впровадження механізму «зеленого тарифу» — фінансового стимулювання для виробників та активних споживачів енергії з ВДЕ, що стало українським аналогом моделі Feed-in Premium, популярної в країнах Європейського Союзу. Вартість цього тарифу, прив'язана до євро, дозволяє зменшити ризики, пов'язані з девальвацією національної валюти. Це забезпечило залучення інвестицій у сектор ВДЕ та сприяло зростанню встановленої потужності електростанцій на основі ВДЕ в Україні на 538% протягом 2017–2023 років — з 1,375 МВт до 8,773 МВт. [1] [2]

Перехід до альтернативних джерел енергії в Україні також підтримується розробкою стратегічних планів та документів, зокрема, Національного плану з енергетики та клімату до 2030 року, а також операційним планом заходів із реалізації Стратегії розвитку розподіленої генерації до 2035 року. Це, в свою чергу, сприяє розвитку законодавчої та регуляторної бази для залучення інвестицій у ВДЕ, а також збільшенню частки ВДЕ в енергетичному міксі країни.

Значний поштовх до переходу на альтернативні джерела енергії дало загострення безпекових та енергетичних проблем, пов'язаних з повномасштабним вторгненням росії. Внаслідок руйнування енергетичної інфраструктури значно знизилась частка традиційних енергетичних потужностей в країні, зокрема, були втрачені 50% генерації, а також пошкоджено 73% потужностей теплових електростанцій, які до цього часу виконували функції як базової, так і маневрової генерації. [3]

Це підвищило попит на альтернативні джерела енергії, відновлення місцевих енергетичних мереж та активізувало перехід до децентралізованих моделей енергогенерації, таких як сонячні та вітрові електростанції, системи зберігання енергії, біогазові та біомасові електростанції, а також теплові насоси. Масові пошкодження інфраструктури та відключення електропостачання в усіх регіонах країни також сприяли зростанню попиту на енергоавтономність серед домогосподарств, що активно інвестували в маломасштабні сонячні електростанції (СЕС) та установки зберігання енергії.

У відповідь на ці виклики держава запустила нові програми державної підтримки фінансування проєктів альтернативної енергетики. Зокрема, програма «5-7-9» тепер також охоплює кредитування енергетичних установок для виробництва електричної та теплової енергії. Програма надає пільгові кредити для ОСББ та ЖБК на суму до 5 млн грн під 7% річних для закупівлі СЕС, інверторів та установок зберігання енергії. Для фізичних осіб передбачено кредитування під 0%, що дає можливість придбати та встановити генеруючі установки для виробництва енергії з ВДЕ на суму до 480 тисяч грн на строк до 10 років.

Проте попит на цей тип фінансування може бути обмежений через існуючі технічні та юридичні проблеми, зокрема складнощі з підключенням до енергетичних мереж. [4]

Також з'явилися можливості для великих підприємств, які бажають інвестувати у власну генерацію понад 150 млн грн. Банки України пропонують пільгове кредитування таких проєктів на суму до 25 млн євро з терміном погашення до 5–7 років та плаваючою відсотковою ставкою. [5]

Однак попри розвиток ринку фінансування ВДЕ, низка існує низка перепон, для яких необхідні подальші кроки з боку держави.

Одним із перспективних інструментів для залучення інвестицій у сектор ВДЕ є енергосервісні контракти (ЕСКО) та контракти типу Power Purchase Agreement (PPA), для яких необхідно створити сприятливу регуляторну та фінансову інфраструктуру, зокрема стандартизовані механізми для зменшення

ризиків для інвесторів. Підтримка міжнародних донорів, таких як USAID, Європейський Союз та інші фінансові установи, також має важливе значення для фінансування проєктів відновлювальної енергетики в Україні.

Незважаючи на наявність державного фінансування, важливим викликом залишається погашення заборгованості перед виробниками електричної енергії на балансуєчому ринку та учасниками ринку, що отримують оплату за «зелений тариф». Погашення цих заборгованостей може стати важливим сигналом для потенційних інвесторів і сприяти залученню додаткових коштів в український сектор відновлювальної енергетики.

Список використаних джерел:

1. Встановлена електрична потужність виробників "зеленої" енергії - Energy Map. *Energy Map*. URL: <https://map.ua-energy.org/uk/resources/699855af-945a-477a-93e7-d479b56f8e2c/> (дата звернення: 15.11.2024).
2. Виробництво електроенергії з ВДЕ у 2023 році - SAF Україна. *SAF Україна*. URL: <https://saf.org.ua/news/1866/> (дата звернення: 15.11.2024).
3. Ukrinform. Шмигаль про ситуацію в енергетиці: Україна через обстріли втратила 50% генерації. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3872604-smigal-pro-situaciu-v-energetici-ukraina-cerez-obstrili-vtratila-50-generacii.html> (дата звернення: 15.11.2024).
4. Кабмін пом'якшив умови програми кредитів під 0% на сонячні панелі для населення. *LIGA*. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/tek/novosti/kabmin-pomiakshyv-umovy-prohramy-kredytiv-pid-0-na-soniachni-paneli-dlia-naselennia> (дата звернення: 15.11.2024).
5. Уряд запустив доступні кредити для ОСББ та ЖБК на купівлю та встановлення енергообладнання. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zapustyv-dostupni-kredyty-dlia-osbb-ta-zhbk-na-kupivliu-ta-vstanovlennia-enerhoobladnannia> (дата звернення: 15.11.2024).